

CÔNG TÁC THỰC HIỆN CHẾ ĐỘ, CHÍNH SÁCH ĐỐI VỚI NGƯỜI CÓ CÔNG TRONG CUỘC CHIẾN ĐẤU BẢO VỆ BIÊN GIỚI PHÍA BẮC TỔ QUỐC NĂM 1979

ĐINH XUÂN DŨNG*
TRẦN QUỐC DŨNG**

Cuộc chiến đấu bảo vệ biên giới phía Bắc Tổ quốc Việt Nam đã lùi xa 40 năm kể từ khi quân Trung Quốc xâm lược biên giới phía Bắc nước ta, song hậu quả tàn khốc của cuộc chiến vẫn còn đó. Đến nay, hàng nghìn liệt sĩ hy sinh dọc biên giới phía Bắc của Tổ quốc Việt Nam vẫn chưa thể tìm thấy và quy tập. Chưa làm xong, làm nốt công việc này, tất cả chúng ta chưa thấy an lòng. Có lẽ, cần một chính sách đặc biệt hơn, một văn bản quy phạm pháp luật có tính đặc thù tập trung giải quyết dứt điểm về cơ bản việc tìm kiếm, quy tập hài cốt liệt sĩ ở biên giới phía Bắc.

1. CUỘC CHIẾN ĐẤU BẢO VỆ BIÊN GIỚI PHÍA BẮC TỔ QUỐC - ĐÔI ĐIỀU GHI LẠI

Sau hơn 20 năm chiến đấu cực kỳ kiên cường, dũng cảm, vượt qua muôn vàn thử thách, hy sinh, đau thương, mất mát, ngày 30/4/1975, cả dân tộc ta đã chiến thắng, giải phóng hoàn toàn miền Nam, thống nhất đất nước, giang sơn thu về một mối. Cả nước gồng mình lên, vượt qua những hậu quả nặng nề của hơn hai thập kỷ chiến tranh - Bộn bề, ngổn ngang nhưng ngỡ ngàng khi được sống trong hòa bình - một cuộc sống bình yên, không còn bom đạn, chết chóc... tưởng như bình thường song đã phải trả bằng bao xương máu, sức lực và

trí lực của cả dân tộc. Tưởng là từ đây sẽ là bình yên, là hòa bình, nào ngờ chỉ hơn một năm sau, Khmer Đỏ bắt đầu gây hấn ở biên giới Tây Nam, vào năm 1978, quân Khmer Đỏ dốc toàn lực xâm lược trên toàn tuyến biên giới. Không để cho bọn diệt chủng chiếm một phần đất nào của Tổ quốc chúng ta và càng không để cho chúng thực hiện dã tâm man rợ diệt chủng dân tộc anh em Campuchia, cùng với những người yêu nước Campuchia, trong một thời gian ngắn, chúng ta đã giải phóng Campuchia. Ngày 7/1/1979 là ngày nhân dân bạn thoát khỏi bọn diệt chủng Khmer Đỏ. Phải có mối liên hệ gì đó với ngày 17/2/1979, khi trên toàn tuyến biên giới phía Bắc nước ta, lực lượng đông đảo quân Trung Quốc đồng loạt tấn công xâm chiếm biên giới nước ta. Đã có sự cảnh giác và chuẩn bị, cuộc

* Hội đồng Lý luận Văn học Nghệ thuật Trung ương.

** Cục Chính sách, Tổng cục Chính trị.

chiến đấu bảo vệ biên giới phía Bắc của Tổ quốc bắt đầu, đẩy lùi, kìm chân bọn xâm lược không phải một tháng, hai tháng, một năm mà khoảng 10 năm - kiên cường, tinh táo, thầm lặng bảo vệ vững chắc từng tấc đất của biên cương Tổ quốc.

Những ngày tháng 2/1979, cả nước hướng về biên giới phía Bắc của Tổ quốc, sẵn sàng dốc toàn lực bảo vệ biên cương, mặc dù còn bao khó khăn chồng chất sau chiến tranh chống Mỹ. Cả nước đều hát vang ca khúc *Lời tạm biệt lúc lên đường* của nhạc sĩ Vũ Trọng Hối: “lòng người Việt Nam nào đâu thích gì đạn bom. Ngọn nguồn đau thương trải qua đã nhiều rồi”, nhưng không có cách nào khác: “Giặc dùng đạn bom thì ta giáng trả đạn bom. Quyết chiến thắng: cho hôm nay, cho con, cho cháu và cho khắp mọi miền”. Từ ngàn đời nay, dân tộc ta là vậy.

Trong những năm quân dân ta chiến đấu bảo vệ biên giới phía Bắc, với nhiệm vụ, vị trí công tác khác nhau, tác giả đã có ba lần lên biên giới, đến với một số điểm nóng ở Lạng Sơn, Hà Giang đặc biệt là Vị Xuyên. Trong mỗi chúng tôi đầy ắp những kỷ niệm không thể nào quên. Trong phạm vi bài viết này, chỉ xin kể vài kỷ niệm khi một nhóm nhà văn quân đội đi thực tế ở Vị Xuyên. Gần đến biên giới, trên đường quốc lộ lên Hà Giang, chúng tôi nhìn thấy dọc bên đường hai hàng quan tài xếp dài đến hàng trăm mét. Trên mỗi quan tài có một bát cơm, một quả trứng và một nén nhang.

Đứng cạnh các quan tài là các chị, các mẹ, các anh, các em đang bảo vệ và chuẩn bị chuyển quan tài đến nghĩa trang. Đó là những người lính đã hy sinh ở biên giới. Tất cả chúng tôi lặng đi, đau thương, uất nghẹn. Chúng tôi đến Vị Xuyên, xin được lên chót. Các đồng chí chỉ huy đơn vị không đồng ý, nhưng cho phép chúng tôi được gặp những chiến sĩ từ trên chót trở về thay ca. Thật là bất ngờ khi những chiến sĩ trẻ lắm, họ cấm chót nhiều ngày, có người chỉ mặc một cái quần, có người râu tóc để dài như “cụ non” vì không kịp cắt. Chúng tôi hỏi chuyện, các anh kể lại đánh nhau “như không có gì đáng kể” và cười “kết luận”: “bọn em như những con thằn lằn bám vào đá để sống và bảo vệ bằng được từng mòm đá, mòm núi của biên cương Tổ quốc”. Thế đấy, kiên cường chiến đấu, chịu đựng đến tận cùng mọi gian nan nhưng luôn thanh thản sống. Các anh xuống chót, tắm rửa, cắt tóc, cạo râu và lại chuẩn bị cho đợt lên chót mới.

Năm 2016 vừa qua, tác giả cùng một số tướng lĩnh, sĩ quan đã từng chỉ huy, chiến đấu ở Vị Xuyên về thăm lại chiến trường xưa. Đứng trên đồi cao, một chiến sĩ từng chiến đấu ở đây chỉ điểm cao 1509 - nơi ta và địch đã giành giật nhau từng tấc đất, mòm đá và nói với chúng tôi: “Bên đó còn nhiều hài cốt của đồng đội đã hy sinh nhưng chưa thể quy tập được, vì có rất nhiều mìn ở đó chưa thể rà phá”. Tất cả chúng tôi lặng đi trong đau thương. 40 năm đã qua mà các đồng

đội của chúng tôi vẫn còn nằm đó, mặc dù chúng ta đã làm rất nhiều, rất nhiều, song còn mắc nợ những người đã hy sinh ở chiến trường ác liệt, thảm lạng và dai dẳng này. Xin nêu một con số: những năm qua, chúng ta đã tìm kiếm, quy tập được khoảng 7.000 hài cốt liệt sĩ đã ngã xuống ở dọc tuyến biên giới phía Bắc, song số hài cốt liệt sĩ ở đây chưa tìm kiếm, quy tập được còn khoảng 4.000, và trong số 4.000 đó riêng ở Hà Giang còn có 2.000 hài cốt liệt sĩ (số liệu do Cục Chính sách - Tổng cục Chính trị cung cấp). Đồng đội của tôi đã nói đúng, có lẽ điểm cao 1509 này còn khoảng 1.000 hài cốt của liệt sĩ.

2. THỰC HIỆN CHẾ ĐỘ CHÍNH SÁCH ĐỐI VỚI NGƯỜI CÓ CÔNG TRONG CUỘC CHIẾN ĐẤU BẢO VỆ BIÊN GIỚI PHÍA BẮC TỔ QUỐC NĂM 1979

2.1. Thực hiện chính sách chế độ theo quy định của Nhà nước

Chúng ta đã làm rất nhiều với sự nỗ lực to lớn và tấm lòng biết ơn sâu sắc, nhưng công việc phía trước còn nhiều, vì hậu quả của cuộc chiến đấu này quá tàn khốc do sự xâm lược của Trung Quốc gây ra.

Trước hết, về mặt chủ trương và công tác tham mưu, chỉ đạo Bộ Quốc phòng, Tổng cục Chính trị đã trình Chính phủ ban hành hai văn bản quan trọng quy định chính sách đối với các đối tượng, trong đó có các đối tượng tham gia chiến đấu ở biên giới Tây Nam, làm nhiệm vụ quốc tế ở Campuchia và ở biên giới phía Bắc.

Ngày 9/11/2011, Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Quyết định 62/2011QĐ-TTg về vấn đề trên. Thời gian qua, thực hiện Quyết định 62, toàn quốc giải quyết chế độ trợ cấp một lần cho gần 1,3 triệu đối tượng với số tiền chi trả trên 5.111 tỷ đồng, giải quyết chế độ trợ cấp hàng tháng cho 1.578 đối tượng. Trong đó, những người trực tiếp tham gia chiến đấu, phục vụ chiến đấu ở biên giới phía Bắc, có hơn 25 vạn thuộc đối tượng được giải quyết chế độ trợ cấp một lần với số tiền là trên 1.050 tỷ đồng và 315 trường hợp được giải quyết chế độ trợ cấp hàng tháng.

Ngày 14/10/2015, Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Quyết định số 49/2015QĐ-TTg về một số chế độ, chính sách đối với dân công hỏa tuyến tham gia kháng chiến chống Pháp, chống Mỹ, chiến tranh bảo vệ Tổ quốc và làm nhiệm vụ quốc tế. Thực hiện quyết định này, riêng đối với dân công hỏa tuyến trực tiếp tham gia phục vụ chiến đấu ở biên giới phía Bắc đã có hơn 105.000 trường hợp được giải quyết chế độ một lần với số tiền là hơn 219 tỷ đồng.

Hiện nay, ở các cấp từ xã đến huyện về cơ bản đã hoàn thành việc thực hiện các quy định trên. Sau khi giải quyết một số hồ sơ cấp tỉnh và cấp quân khu, dự kiến đến quý III năm 2019 sẽ tổng kết toàn quốc.

Cùng với chủ trương và quyết định lớn nêu trên, các hoạt động đền ơn đáp nghĩa, khen thưởng, phụng dưỡng Mẹ Việt Nam Anh hùng cũng

đồng thời được triển khai ở các cấp từ cơ sở, địa phương đến trung ương. Nghĩa trang liệt sĩ Vị Xuyên (Hà Giang) trở thành nơi hội tụ đầy nghĩa tình đồng đội, quân dân, người hy sinh và những người đang sống. 54 bà Mẹ Việt Nam Anh hùng có chồng, con hy sinh trong chiến đấu bảo vệ biên giới phía Bắc của Tổ quốc được các cơ quan, đơn vị, Bộ Quốc phòng phụng dưỡng suốt đời; 406 ngôi nhà tình nghĩa được trao tặng với tổng số tiền hơn 28,4 tỷ đồng; nhiều sổ tiết kiệm cũng được tặng các gia đình khó khăn; hàng vạn bà con được khám chữa bệnh miễn phí, hàng chục vạn lượt người được thăm và tặng quà nhân dịp các ngày lễ tết với tổng số tiền lên đến gần 80 tỷ đồng kể từ năm 2008 đến năm 2018 (số liệu do Cục Chính sách, Tổng cục Chính trị cung cấp).

Về khen thưởng, từ năm 1984 đến nay, Nhà nước đã khen thưởng Huân chương chiến công các hạng cho 30.088 cá nhân có thành tích tham gia chiến đấu, phục vụ chiến đấu ở tuyến của biên giới phía Bắc (số liệu do Cục Chính sách, Tổng cục Chính trị cung cấp). Đó là những kết quả to lớn, sâu nặng nghĩa tình đối với những người có công trong cuộc chiến đấu bảo vệ biên giới phía Bắc của Tổ quốc.

2.2. Thay lời kết

Đầu năm 1980, khi đang công tác tại Phòng Văn nghệ Quân đội, Cục Tuyên huấn, Tổng cục Chính trị Quân đội Nhân dân Việt Nam, tác giả được cử lên biên giới tìm hiểu về tình hình chiến đấu ở Lạng Sơn. Ở với đồng đội

trong một hang lớn, nơi tập kết quân, vũ khí, quân trang, lương thực cho các điểm chốt biên giới. Trò chuyện với đồng đội, chiến sĩ, cán bộ Sư đoàn 3 Sao Vàng, tôi được biết họ là con em của hầu hết các vùng miền trong cả nước, đặc biệt từ miền Trung trở ra. Góp phần vào chiến thắng cuộc chiến đấu bảo vệ biên giới phía Bắc có sự đóng góp của cả nước, đặc biệt của tuổi trẻ cả nước. Sự hy sinh cho chiến thắng đó cũng là của nhân dân cả nước. Đã hai lần tôi cùng đồng đội lên thăm viếng, thắp hương ở Nghĩa trang liệt sĩ Vị Xuyên. Lần theo tên tuổi, địa chỉ của các liệt sĩ ghi trên bức tường lớn ở nghĩa trang, tôi đọc được tên rất nhiều tỉnh, thành phố trong cả nước. Đến nay vẫn còn khoảng 4.000 liệt sĩ hy sinh dọc biên giới phía Bắc chưa thể tìm thấy và quy tập. Đã 30 - 40 năm trôi qua, các anh vẫn đang nằm ở tận nơi núi cao, rừng sâu hiểm trở, có hài cốt lẫn trong bom mìn.

Đúng vậy, Đảng, Nhà nước, quân đội và nhân dân đã làm rất nhiều để đền đáp công ơn, sự hy sinh của quân và dân trong cuộc chiến đấu, nhưng hậu quả của cuộc chiến quá tàn khốc. Chưa làm xong, chưa làm nốt công việc này, tất cả chúng ta chưa thấy an lòng. Có lẽ, cần một chính sách đặc biệt hơn, một văn bản quy phạm pháp luật có tính đặc thù tập trung giải quyết dứt điểm (về cơ bản) việc tìm kiếm, quy tập hài cốt liệt sĩ ở biên giới phía Bắc (như chúng ta đã làm ở Campuchia và Lào đối với quân tình nguyện Việt Nam) để linh hồn hàng nghìn người đã hy sinh trở về với quê

hương, với người thân hoặc được quy tập trong những nghĩa trang liệt sĩ để an nghỉ cùng đồng đội mình. Chúng tôi luôn khát khao như vậy và chắc chắn rằng, tất cả chúng ta cùng mong như thế. □

CHÚ THÍCH

GS.TS. Đinh Xuân Dũng, tác giả bài viết, qua các chuyến công tác trên biên giới phía Bắc Tổ quốc trong thời kỳ “điểm nóng” và năm 2016 đã chứng kiến và ghi nhận lại sự khốc liệt của cuộc chiến cũng như nỗi đau vẫn còn đó sau 40 năm cuộc chiến đấu bảo vệ biên giới phía Bắc Tổ quốc Việt Nam năm 1979.

Số liệu trong bài viết được Thiếu tướng Trần Quốc Dũng - Cục Chính sách, Tổng cục Chính trị cung cấp.